EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 20.5.2020
COM(2020) 507 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Iirimaa 2020. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Iirimaa 2020. aasta stabiilsusprogrammi kohta

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Iirimaa 2020. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Iirimaa 2020. aasta stabiilsusprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,[1] eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,[2] eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) 17. detsembril 2019 võttis komisjon vastu iga-aastase kestliku majanduskasvu strateegia, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2020) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. 17. detsembril 2019 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka häiremehhanismi aruande, milles nimetati Iirimaad ühe liikmesriigina, mille olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta.

(2) 2020. aasta aruanne Iirimaa kohta[3] avaldati 26. veebruaril 2020. Selles hinnati Iirimaa edusamme nõukogu poolt 9. juulil 2019 vastu võetud riigipõhiste soovituste täitmisel,[4] varasematel aastatel vastu võetud soovituste järelmeetmeid ja Iirimaa edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 26. veebruaril 2020. Komisjon järeldas oma analüüsi

[1] ELT L 209, 2.8.1997, lk 1.
[2] ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.
[3] SWD(2020) 506 final.
[4] ELT C 301, 5.9.2019, lk 117.

põhjal, et Iirimaal esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Tasakaalustamatus on eelkõige seotud märkimisväärses mahus valitsemissektori võla, erasektori võla ja netoväliskohustustega.

(3) 11. märtsil 2020 kuulutas Maailma Terviseorganisatsioon ametlikult COVID-19 puhangu ülemaailmseks pandeemiaks. See on tõsine rahvatervisealane hädaolukord, mis mõjutab kodanikke, ühiskonda ja majandust. See seab riiklikud tervishoiusüsteemid suure surve alla, tekitab häireid üleilmsetes tarneahelates, põhjustab volatiilsust finantsturgudel ja tarbijanõudluse šokke ning mõjutab negatiivselt paljusid sektoreid. See ohustab inimeste töökohti ja sissetulekut ning ettevõtete äritegevust. See on toonud kaasa suure majandussõoki, millel on juba praegu Euroopa Liidus tõsised tagajärjed. 13. märtsil 2020 võttis komisjon vastu teatise,[5] milles kutsutakse üles võtma kriisile reageerimiseks koordineeritud majanduslikke meetmeid, kaasates kõik osalised nii riiklikul kui ka liidu tasandil.

(4) Mitu liikmesriiki on kuulutanud välja eriolukorra või võtnud erakorralisi meetmeid. Kõik erakorralised meetmed peavad olema rangelt proportsionaalsed, vajalikud, ajaliselt piiratud ning kooskõlas Euroopa ja rahvusvaheliste standarditega. Nende üle tuleks teha demokraatlikku järelevalvet ja sõltumatut kohtulikku kontrolli.

(5) 20. märtsil 2020 võttis komisjon vastu teatise stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli aktiveerimise kohta[6]. Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikes 1, artikli 6 lõikes 3, artikli 9 lõikes 1 ja artikli 10 lõikes 3 ning määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 3 lõikes 5 ja artikli 5 lõikes 2 sätestatud klausel hõlbustab eelarvepoliitika koordineerimist tõsise majandussurutise ajal. Komisjon jagas oma teatises nõukoguga seisukohta, et arvestades COVID-19 puhangust tingitud eeldatavat tõsist majandussurutist, võimaldab praegune olukord klausli aktiveerida. 23. märtsil 2020 nõustusid liikmesriikide rahandusministrid komisjoni hinnanguga. Üldise vabastusklausli aktiveerimine võimaldab ajutiselt kõrvale kalduda keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast, tingimusel et see ei ohusta riigi rahanduse jätkusuutlikkust keskpikas perspektiivis. Lisaks võib nõukogu parandusliku osa puhul teha komisjoni soovituse alusel otsuse võtta vastu muudetud eelarvekurss. Üldine vabastusklausel ei peata stabiilsuse ja kasvu pakti kohaseid menetlusi. See võimaldab liikmesriikidel kalduda kõrvale tavapäraselt kohaldatavatest eelarvenõuetest ning komisjonil ja nõukogul võtta pakti raames vajalikke poliitika koordineerimise meetmeid.

(6) Jätkuvaid meetmeid on vaja pandeemia leviku piiramiseks ja kontrollimiseks, riiklike tervishoiusüsteemide vastupanuvõime tugevdamiseks, sotsiaal-majanduslike tagajärgede leevendamiseks ettevõtetele ja majapidamistele suunatud toetusmeetmete abil ning piisavate tervishoiu- ja ohutustingimuste tagamiseks töökohal, et taastada majandustegevus. Liit peaks täiel määral kasutama tema käsutuses olevaid mitmesuguseid vahendeid, et toetada liikmesriikide jõupingutusi nendes valdkondades. Samal ajal peaksid liikmesriigid ja liit tegema koostööd, et valmistada ette meetmed, mille toel taastada ühiskonna ja majanduse tavapärane toimimine ning kestlik majanduskasv, lõimides neisse muu hulgas ülemineku rohelisele majandusele ja digitehnoloogiale ning tehes kriisist põhjalikud järeldused.

(7) COVID-19 kriis on toonud esile paindlikkuse, mida ühtne turg pakub erakorraliste olukordadega kohanemiseks. Kuid selleks, et tagada kiire ja sujuv liikumine taastumisetappi ning kaupade, teenuste ja töötajate vaba liikumine, tuleb ühtse turu

[5] COM(2020) 112 final.
[6] COM(2020) 123 final.

tavapärast toimimist takistavad erakorralised meetmed kaotada, niipea kui need ei ole enam hädavajalikud. Praegune kriis on näidanud, et tervishoiusektoris on vaja kriisiks valmisoleku kavasid, mis hõlmavad eelkõige täiustatud hankestrateegiaid, mitmekesistatud tarneahelaid ja elutähtsa varustuse strateegilisi varusid. Need on laiemate kriisiks valmisoleku kavade väljatöötamise peamised elemendid.

(8) Liidu seadusandja on juba muutnud asjaomaseid õigusraamistikke,[7] et võimaldada liikmesriikidel mobiliseerida kõik Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamata vahendid, et nad saaksid leevendada COVID-19 pandeemia erakordset mõju. Need muudatused annavad suurema paindlikkuse ning lihtsustavad ja ühtlustavad menetlusi. Selleks et leevendada survet rahavoogudele, võivad liikmesriigid eelarveaastal 2020–2021 kasutada ka 100 % suurust liidu eelarvest kaasrahastamise määra. Iirimaad julgustatakse neid võimalusi täielikult ära kasutama, et aidata probleemidest kõige rohkem mõjutatud üksikisikuid ja sektoreid.

(9) Pandeemia sotsiaal-majanduslikud tagajärjed on erineva spetsialiseerumise tõttu piirkondade lõikes tõenäoliselt erinevad. Sellega kaasneb suur oht, et piirkondlikud erinevused Iirimaal suurenevad. Arvestades ohuga, et liikmesriikidevaheline lähenemisprotsess võib ajutiselt seiskuda, nõuab praegune olukord sihipäraseid poliitikameetmeid.

(10) Iirimaa esitas 21. aprillil 2020 oma 2020. aasta riikliku reformikava ja 30. aprillil 2020 oma 2020. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid koos.

(11) Iirimaa suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ning võlareeglit.

(12) Valitsuse 2020. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt nominaalne eelarvepositsioon halveneb: eelarveülejääk 0,4 % SKPst 2019. aastal asendub puudujäägiga 7,4 % SKPst 2020. aastal. 2021. aastal väheneb eelarvepuudujääk prognooside kohaselt 4,1 %ni SKPst. Valitsemissektori võla suhe SKPsse, mis 2019. aastal vähenes 58,8 %ni, peaks 2020. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt suurenema 2020. aastal 69,1 %ni. Makromajanduslikke ja eelarveväljavaateid mõjutab COVID-19 pandeemiast tingitud suur ebakindlus.

(13) Vastuseks COVID-19 pandeemiale ja osana koordineeritud liidu lähenemisviisist on Iirimaa võtnud eelarvemeetmeid, et suurendada oma tervishoiusüsteemi suutlikkust, ohjeldada pandeemiat ning anda abi kriisist eriti palju mõjutatud inimestele ja sektoritele. 2020. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt oli nende eelarvemeetmete maht ligikaudu 2,0 % SKPst. Meetmed hõlmavad tööhõive- ja töötustoetusi kaheteistkümne nädala jooksul (ligikaudu 1,4 % SKPst) ning lisakulutusi tervishoiusüsteemi suutlikkuse ja juurdepääsetavuse suurendamiseks (ligikaudu 0,6 % SKPst). Lisaks on Iirimaa teatanud meetmetest, millel ei ole vahetut mõju eelarvele, kuid mis aitavad toetada ettevõtete likviidsust, mis on 2020. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt

---

[7] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. märtsi 2020. aasta määrus (EL) 2020/460, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013 ja (EL) nr 508/2014 seoses erimeetmetega investeeringute kaasamiseks liikmesriikide tervishoiusüsteemidesse ja muudesse majandussektoritesse, et reageerida COVID- 19 puhangule (koroonaviirusele reageerimise investeerimisalgatus) (ELT L 99, 31.3.2020, lk 5), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2020. aasta määrus (EL) 2020/558, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1301/2013 ja (EL) nr 1303/2013 seoses erimeetmetega erandliku paindlikkuse lubamiseks Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamisel, et reageerida COVID- 19 puhangule (ELT L 130, 24.4.2020, lk 1).

ligikaudu 0,3 % SKPst. Need meetmed hõlmavad krediidigarantiisid ja erinevaid laenuskeeme, intresside ja trahvide peatamist tööandjate teatavate hilinenud maksete puhul, võlgade sissenõudmise peatamist ja kuni kolme kuu pikkuseid maksepuhkuseid ärilaenude korral. 2. mail 2020 teatas valitsus uuest ettevõtjatele suunatud võla- ja omakapitalitoetuste paketist, mille maht on ligikaudu 2 % SKPst ja mida ei ole 2020. aasta stabiilsusprogrammis ega komisjoni prognoosis arvesse võetud. Üldiselt on Iirimaa võetud meetmed kooskõlas suunistega, mis on esitatud komisjoni teatises „Euroopa koordineeritud majanduslikud meetmed COVID-19 puhangule reageerimiseks“. Nende meetmete täielik rakendamine, millele järgneb eelarvepoliitika ümbersuunamine keskpika perioodi usaldusväärse eelarvepositsiooni saavutamisele, kui majandustingimused seda võimaldavad, aitab kaasa riigi rahanduse jätkusuutlikkuse säilitamisele keskpikas perspektiivis.

(14) Eeldusel, et poliitikat ei muudeta, on Iirimaa valitsemissektori eelarvepositsioon komisjoni 2020. aasta kevadprognoosi kohaselt 2020. aastal –5,6 % SKPst ja 2021. aastal –2,9 % SKPst. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks prognooside kohaselt jõudma 2020. aastal 66,4 %ni SKPst ja 2021. aastal 66,7 %ni.

(15) Kuna Iirimaa kavatses 2020. aastal ületada eelarvepuudujäägi kontrollväärtust (3 % SKPst), esitas komisjon 20. mail 2020 aluslepingu artikli 126 lõike 3 kohaselt koostatud aruande. Kokkuvõttes nähtub analüüsist, et aluslepingus ja määruses (EÜ) nr 1467/1997 määratletud puudujäägikriteerium ei ole täidetud.

(16) COVID-19 pandeemia mõjutas Iirimaad 2020. aasta esimesel poolel tugevalt, pannes tervishoiusüsteemi äärmiselt suure surve alla. Iirimaa võttis tervishoiusüsteemi tugevdamiseks kiireloomulisi meetmeid ja pandeemia vastu võitlemiseks piiramismeetmeid, mis on teatavates sektorites majandustegevust oluliselt kärpinud. Lisaks võttis valitsus mitmesuguseid majanduslikke meetmeid, et leevendada COVID-19 kriisi tagajärgi nii palju kui võimalik. Need hõlmasid palgatoetuskavasid töökohtade kaitseks, sotsiaaltoetusi, rendi tõstmise ja väljatõstmise ajutist keeldu ning likviidsus- ja krediiditoetusmeetmeid ettevõtetele. Kuigi nende meetmete eesmärk on leevendada pandeemiast tulenevat majandussõkki, on tootmismahu märkimisväärse vähenemise, pankrottide ja maksejõuetuse ning töötuse ja vaesuse ohus olevate inimeste arvu suurenemise oht endiselt suur.

(17) Enne COVID-19 pandeemiat töötasid haiglad juba peaaegu täisvõimsusel, kusjuures aktiivravi voodikohtade täituvus oli OECD riikides üks kõrgemaid. Selle peamiseks põhjuseks oli üldise juurdepääsu puudumine esmatasandi arstiabile ja märkimisväärne sõltuvus haiglaravist. Töölevõtmise ja töölhoidmisega seotud probleemid on põhjustanud õendustöötajate nappust teatavates piirkondades ja haiglates. Pikaajalist koduhooldust pakuti ebapiisavalt ja on esinenud vajakajäämisi sellega seotud seadusjärgsete õiguste puhul, kusjuures poliitikaga stimuleeritakse hooldusasutuste kasutamist. COVID-19 on avaldanud tervishoiusüsteemile enneolematut survet. Õigeaegselt on võetud erakorralisi meetmeid haiglate suutlikkuse suurendamiseks ja ajutiste universaalsete tervishoiuteenuste osutamiseks. Keskpikas perspektiivis peab Iirimaa siiski tegelema oma tervishoiusüsteemi struktuurselt piiratud tõhususe, paindlikkuse, vastupidavuse ja juurdepääsetavusega. Ambitsioonika Sláintecare'i reformiga kavatsetakse luua kõigile kättesaadav ja jätkusuutlik tervishoiusüsteem. Selle rakendamise kavad on siiski veel ebamäärased. Selgete vahe-eesmärkide ja tähtaegade ning tugeva järelevalveraamistiku kindlaksmääramine võib aidata kaasa üldise kättesaadavuse õigeaegsele rakendamisele. Pikaajalise hoolduse reformide rakendamine, sealhulgas uued tööviisid kogukonnas koduhoolduse toetamise ja hooldusressursside ümberkorraldamise kaudu võivad nõuda ülevaate koostamist

olemasolevatest rajatistest, nõudluse tulevase kasvu prognoose ja vastavat vajakajäämiste analüüsi, mille järel koostatakse tegevuskava.

(18) Komisjoni värskeima prognoosi kohaselt suureneb töötus 2020. aastal 7,4 %ni ja väheneb 2021. aastal veidi, jõudes 7 %ni. Valitsus on pandeemiale reageerimiseks kasutanud suures ulatuses sissetulekuid ja tööhõivet toetavat poliitikat, eelkõige lühendatud tööaja kavasid, mida tuleks jätkuvalt kiiresti rakendada ja tõhustada. Madala tööhõivega leibkondades elavate inimeste suhteliselt suur arv nõuab täiendavaid jõupingutusi, et edendada individuaalseid aktiveerimisstrateegiaid. Iirimaa ees seisvad probleemid seoses vaesuse, töökohtade kvaliteedi ja tööhõivetoetusega, sealhulgas puuetega inimestele, püsivad ning pandeemia teravdab neid tõenäoliselt veelgi. Koostöös sotsiaalpartneritega kutsutakse praeguses olukorras üles jätkama jõupingutusi oskuste täiendamiseks ja ümberõppeks, et vastata tööturu muutuvatele vajadustele ning valmistada tööjõudu ette kliima, energia ja ringmajandusega seotud üleminekuks. Eluasemesektoris on tuvastatud oskuste nappus, kuid ülemineku edenedes on oodata ka teiste tegurite puudust. COVID-19 pandeemiat arvestades on oluline tagada, et hariduse ja töö digiteerimine ei suurendaks hariduslikku ja sotsiaalset ebavõrdsust.

(19) Valitsus on rakendanud eluasemete pakkumise toetamiseks mitmesuguseid meetmeid, mis on aidanud 2019. aasta septembrile eelnenud kahe aasta jooksul suurendada eluasemete iga-aastast valmimist peaaegu 40 %. Koos tõhusate makromajanduse usaldusväärsuse meetmega näib see olevat aidanud piirata eluasemehindade inflatsiooni. Eluasemete valmimine ei vasta siiski ikka veel nõudlusele. Eluasemete taskukohasus on paljude kodumajapidamiste jaoks probleem ja üürisektori inflatsioon on püsivalt kiire. Parem taristu koos ruumilise planeerimisega võib olla eluasemete pakkumise parandamisel otsustava tähtsusega. Lisaks võib vabade kruntide maksu halduslike puuduste kõrvaldamine aidata keskpikas perspektiivis suurendada eluasemete taskukohasust. Sotsiaaleluasemete nappus on endiselt oluline väljakutse, et edendada kaasatust, seda ka kõige haavatavamate jaoks. Hiljutised poliitikameetmed on kiirendanud sotsiaaleluasemete pakkumist, kuid 2019. aasta detsembris oli Iirimaal sotsiaaleluasemete ootenimekirjades ikka veel ligikaudu 68 700 leibkonda. Praegu ootejärjekorras olevate leibkondade ja võimalike uute taotlejate vajaduste rahuldamiseks on vaja lisajõupingutusi. Iirimaal registreeritud umbes 10 000 kodutust on 3 500 lapsed. See tekitab muret süveneva ebavõrdsuse, juurdunud vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohtude pärast. Üksikvanemad kuuluvad nende rühmade hulka, keda kodutus kõige rohkem mõjutab. Püsivad märkimisväärsed piirkondlikud ja linnadevahelised erinevused: 69 % kõigist kodututest täiskasvanutest oli koondunud Suur-Dublini piirkonda.

(20) Iirimaa pangandussüsteem on Iirimaa ettevõtjate jaoks oluline likviidsuse allikas. Õigeaegne juurdepääs laenudele võib osutuda keeruliseks nii väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) kui ka tagatiseta ja laenuandjaga olemasolevat suhet mitteomavate ettevõtjate jaoks. Lisaks on VKEde juurdepääsu pangalaenudele kuni viimase ajani takistanud kõrged intressimäärad. Iirimaa ametiasutused ja pangad on võtnud mitmeid meetmeid, et leevendada ettevõtete ja kodumajapidamiste finantsraskusi. On oluline, et need meetmed pakuksid vajalikku likviidsust ja edendaksid jätkusuutlikke restruktureerimislahendusi laenuvõtjatele, kelle finantsraskused on rangelt seotud puhanguga ja kelle elujõulisus peaks seega pärast üleminekuperioodi taastuma. Ainult selline tasakaalustatud lähenemisviis saab aidata ettevõtetel ja kodumajapidamistel toime tulla ajutiste probleemidega, kahjustamata (juba nõrka) kasumlikkust ja Iirimaa viimastel aastatel tehtud uusi edusamme

pangandussektori finantsstabiilsuse parandamisel. Nende meetmete kavandamisel ja rakendamisel tuleb arvesse võtta pangandussektori vastupanuvõimet.

(21) Majanduse taastumise toetamiseks on oluline kiirendada investeerimisküpsete avaliku sektori investeerimisprojektide elluviimist ja edendada erainvesteeringuid, muu hulgas asjakohaste reformide kaudu. Majanduse taaskäivitamiseks on vaja, et Iirimaa teeks oma ambitsioonikate keskkonna-, kliima-, energia- ja taristuinvesteeringutega edusamme. Iirimaa on CO_2 heite vähendamisel seni maha jäänud. Kasvuhoonegaaside heide transpordisektoris ja hoonetes on suur ning jätkuvalt tõusuteel. Iirimaa ei täida 2020. aasta energiatõhususe ja taastuvenergia eesmärke. Iirimaa sõltub energiaimpordist ja kuulub kõige kõrgema elektrihinnaga liikmesriikide hulka, mis võib negatiivselt mõjutada nii keskkonda kui ka ettevõtjate konkurentsivõimet. Iirimaa ümberkujundamine kliimaneutraalseks majanduseks nõuab pika aja jooksul märkimisväärseid era- ja avaliku sektori investeeringuid muu hulgas taastuvenergiasse, elektritaristusse, energiatõhususse ja säästvasse transporti. Kliimameetmete tegevuskava on usaldusväärne algatus heitkoguste trajektoori muutmiseks. Selle poliitika ja meetmete tõhus ja jätkusuutlik rakendamine on vajalik, et muuta ambitsioonid konkreetseteks tulemusteks. Õiglase ülemineku fondi vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata Iirimaal lahendada mõned probleemid, mis on seotud üleminekuga kliimaneutraalsele majandusele, eelkõige riigiaruande D lisaga hõlmatud territooriumil. See võimaldaks Iirimaal seda fondi kõige paremini kasutada.

(22) Iirimaa jõupingutused vähendada oma välis- ja kodumaiste sektorite tootlikkuse erinevust on endiselt loiud. Oodatud on otsetoetus murrangulise tehnoloogia innovatsioonifondi kaudu ettevõtete ja riiklike uurimiskeskuste vaheliseks koostööks, näiteks tööstuse – sealhulgas VKEde – ja teadusasutuste vaheliste koostööprojektide kaudu. Kuigi Iirimaa annab ettevõtetele suhteliselt suurt riiklikku toetust, rakendatakse seda teadus- ja arendustegevuse maksusoodustuste kava kaudu, mille puhul kiputakse soosima suuremaid välisomanduses olevaid ettevõtteid ja millel on piiratud mõju kohalike Iirimaa ettevõtete tootlikkuse parandamisele. Iirimaa tulevaste töökohtade raamistikus on kindlaks määratud peamised meetmed, mis võiksid aidata kõrvaldada riigisisese majanduse nõrkusi, eriti algatused kodumaiste ettevõtete, eelkõige VKEde tootlikkuse suurendamiseks. On oluline, et neid meetmeid rakendataks tõhusalt. Kriis tõi esile ka VKEde digiteerimisvajadused, mis on eelkõige seotud kaugtöölahenduste, töötajate koolitamise ja küberturvalisusega. Digitaristu on oluline VKEde tootlikkuse suurendamiseks ja ettevõtluse edendamiseks. Ülikiire lairibaühendus on kättesaadav ainult 5 %-le maapiirkondade hoonetest, mis on tunduvalt alla ELi keskmise (29 %), ning Iirimaa on ka üks ELi kõige kallima püsivõrgu lairibaühendusega riike. Kuna riikliku lairibaühenduse kava raames on sõlmitud leping suurte avaliku sektori investeeringute tegemiseks eesmärgiga vähendada taristu puudujääke, on oluline tähelepanelikult jälgida avaliku sektori toetatava ülikiire lairibavõrgu kasutuselevõttu ja tagada selle õigeaegne rakendamine, eelkõige maapiirkondades.

(23) Agressiivse maksuplaneerimise vastu võitlemine on oluline, et parandada maksusüsteemide tõhusust ja õiglust, nagu tunnistati euroala käsitlevas 2020. aasta soovituses. Maksumaksjate agressiivse maksuplaneerimise strateegiate ülekanduv mõju liikmesriikide vahel nõuab lisaks liidu õigusele riikide poliitika kooskõlastamist. Iirimaa on astunud samme agressiivse maksuplaneerimise tavade vastu võitlemiseks, rakendades rahvusvahelisi ja Euroopa tasandil kokkulepitud algatusi ning võttes riiklikul tasandil lisameetmeid. Litsentsitasude ja dividendide suur osakaal SKPst viitab siiski sellele, et Iirimaa maksueeskirju kasutavad agressiivse

maksuplaneerimisega tegelevad äriühingud ning tuleb hinnata riiklike meetmete tõhusust. Maksubaasi laiendamine muudaks tulu majanduslike kõikumiste ja idiosünkraatiliste šokkide suhtes vastupidavamaks ning tugevdaks automaatsete stabilisaatorite toimimist. Äriühingu tulumaksu suur kontsentratsioon, mille puhul kümne suurima ettevõtte maksud moodustavad 45 % äriühingu tulumaksust, nende volatiilsus ja võimalik ajutine iseloom ning nende kasvav osakaal kogu maksutulus (2018. aastal oli see rekordilised 18,7 %) rõhutavad ohtu, et jooksvate püsikulude rahastamisel tuginetakse liigselt nendele tuludele.

(24) Vaatamata oma rahapesuvastase raamistiku tugevdamise jõupingutustele, seisab Iirimaa endiselt silmitsi riskidega, mis tulenevad tema rahvusvahelisele keskkonnale orienteeritud majandusest, mis hõlmab märkimisväärset välismaiste otseinvesteeringute sissevoolu, ning välissponsoritega sisseseatud keerukatest õiguslikest struktuuridest. Riiklik riskihindamine vaadatakse läbi, et paremini kajastada ettevõtetele ja usaldusfondidele teenuste osutamises osalevate spetsialistide tegelikku riskipositsiooni. Nende spetsialistide ebapiisav arusaam riskipositsioonist toob kaasa selle, et kahtlastest tehingutest teatatakse vähe. Järelevalve intensiivsus on nende probleemide lahendamiseks ebapiisav ega põhine riskipõhisel lähenemisviisil. See pärsib rahapesuvastase raamistiku tõhusust. Äriühingute jaoks on loodud tegelike tulusaajate riiklik register, et piirata salastatust ja teha kindlaks tegelikud tulusaajad. Esitatud teabe kvaliteeti ja registri tõhusust tuleb aja jooksul jälgida.

(25) Kuigi praegustes soovitustes keskendutakse pandeemia sotsiaal-majandusliku mõju leevendamisele ja majanduse taastamise hõlbustamisele, hõlmasid nõukogu poolt 9. juulil 2019 vastu võetud 2019. aasta riigipõhised soovitused ka reforme, mis on olulised keskpika perioodi ja pikaajaliste struktuursete probleemide lahendamiseks. Need soovitused on jätkuvalt asjakohased ja nende järgimist jälgitakse järgmise aasta Euroopa poolaasta tsükli jooksul. Sama kehtib ka investeeringutega seotud majanduspoliitikat käsitlevate soovituste kohta. Viimati nimetatud soovitusi tuleks arvesse võtta ühtekuuluvuspoliitika rahastamise strateegilisel kavandamisel pärast 2020. aastat, sealhulgas praeguse kriisiga seotud leevendusmeetmete ja väljumisstrateegiate puhul.

(26) Euroopa poolaasta on liidus majandus- ja tööhõivepoliitika pideva koordineerimise raamistik, mis võib edendada kestlikku majandust. Liikmesriigid on teinud oma 2020. aasta riiklikes reformikavades kokkuvõtte ÜRO kestliku arengu eesmärkide rakendamisel tehtud edusammudest. Tagades allpool esitatud soovituste täieliku rakendamise, aitab Iirimaa kaasa kestliku arengu eesmärkide saavutamisele ja ühistele jõupingutustele tagada liidus konkurentsivõimeline kestlikkus.

(27) Majandus- ja rahaliidu riikide vaheline tihe koordineerimine on väga oluline, et COVID-19 majanduslikust mõjust kiiresti taastuda. Pidades silmas, et Iirimaa on liikmesriik, mille rahaühik on euro, ja võttes arvesse eurorühma poliitilisi suuniseid, peaks Iirimaa tagama, et tema poliitika jääks kooskõlla euroala käsitlevate soovitustega ja oleks kooskõlastatud teiste euroala liikmesriikide poliitikaga.

(28) Komisjon on Euroopa poolaasta (2020) raames Iirimaa majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2020. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2020. aasta stabiilsusprogrammi ja 2020. aasta riiklikku reformikava ning varasematel aastatel Iirimaale esitatud soovituste järelmeetmeid. Arvesse ei ole võetud mitte üksnes nende asjakohasust Iirimaa eelarve- ja sotsiaal-majanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka nende vastavust ELi õigusnormidele ja

suunistele, pidades silmas vajadust anda riigi tulevastesse otsustesse liidu tasandi panus ja tugevdada nii liidu üldist majandusjuhtimist.

(29) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2020. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus[8] kajastub eelkõige allpool esitatud soovituses 1.

(30) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja kõnealust hindamist, on nõukogu 2020. aasta riikliku reformikavaga ja 2020. aasta stabiilsusprogrammiga tutvunud. Käesolevates soovitustes võetakse arvesse vajadust võidelda pandeemia vastu ja hõlbustada majanduse taastamist, mis on esimene vajalik samm tasakaalustamatuse korrigeerimiseks. Soovitused, milles käsitletakse otse komisjoni poolt määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 kohaselt kindlaks tehtud makromajanduslikku tasakaalustamatust, kajastuvad soovitustes 1, 2 ja 4,

SOOVITAB Iirimaal võtta aastatel 2020–2021 järgmisi meetmeid.

1. Kooskõlas üldise vabastusklausliga võtta kõik vajalikud meetmed, et tulemuslikult reageerida pandeemiale, toetada majandust ja tagada selle taastumine. Kui majandustingimused võimaldavad, järgida eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada usaldusväärne eelarvepositsioon keskpikas perspektiivis ja tagada võla jätkusuutlikkus, suurendades samal ajal investeeringuid. Parandada tervishoiusüsteemi kättesaadavust ja tugevdada selle vastupanuvõimet, sealhulgas reageerides tervishoiutöötajate vajadustele ja tagades esmatasandi arstiabi üldise kättesaadavuse.

2. Toetada tööhõivet oskuste arendamise kaudu. Tegeleda digilõhe ohuga, sealhulgas haridussektoris. Suurendada sotsiaal- ja taskukohaste eluasemete pakkumist.

3. Jätkata ettevõtjate, eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate toetamist eelkõige nende likviidsust tagavate meetmete kaudu. Kiirendada investeerimisküpsete avaliku sektori investeerimisprojektide elluviimist ja edendada erainvesteeringuid, et toetada majanduse taastumist. Keskenduda investeerimisel rohelisele majandusele ja digitehnoloogiale üleminekule, eelkõige puhtale ja tõhusale energiatootmisele ja -kasutusele, säästvale ühistranspordile, veevarustusele ja -käitlusele, teadusuuringutele ja innovatsioonile ning digitaristule.

4. Laiendada maksubaasi. Tõhustada meetmeid, et tegeleda maksusüsteemi nende aspektidega, mis võimaldavad agressiivset maksuplaneerimist, sealhulgas välismaale tehtavate maksete puhul. Tagada rahapesuvastase raamistiku tõhus järelevalve ja jõustamine seoses usaldus- ja äriühinguteenuseid osutavate spetsialistidega.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja

[8] Vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.